

Izbeha, izvemši pondeljek, vsako sredo, uredništvo: ulica s. Asiškega št. 20, I. nadstropje. Družba, ki pošilja uredništvo, pisma se ne sprejemajo, rokovali se ne smejo. — Odgovor na Dr. L. Berčec. — Lastnik tiskarne: Tisk tiskarne ANA, znaša za mesec L. 7.—, 3 mesece L. 22.—, 6 mesecev L. 40.—, za inozemstvo mesečno 5 lir več. — Uredništvo: 11-37.

EDINOST

Posamezna številka v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2.—. Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2.—. Oglasi, naročena in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-37.

Par vprašanj g. Mussolinija o priliki učiteljskih izpitov v Vidmu

Nekoč ste, gospod Mussolini, zavrnili v rimski zbornici našega poslanca dr. Wilfana, naj ne toži radi raznarodovanja, ker se Vi mislite našega jezika učiti, nikar da bi ga zatirali. Vaše skrb za blaginjo Italije Vam najbrž ne dopuščajo, da bi že znali toliko slovenščine, kolikor je zahteva umevanje teh vrstic. Kljub temu bi Vam rad stavil par vprašanj, ki morajo zanimati ne le Vas, temveč tudi vso italijansko in slovensko javnost.

Imam sina, ki bo morda v kratkem delal učiteljski izpit pred izpraševalno komisijo v Vidmu; zato se zdaj zanimam za take stvari in pogledam včasih tudi kak kr. ukaz Vaše vlade.

V zadnjem poletju so poslali četrtoletnike tolminskega slovenskega učiteljskega neprilicakovanu pred čisto italijansko izpraševalno komisijo v Vidmu, kjer so morali kandidati nenadoma v italijanski odgovarjati na italijanska vprašanja iz predmetov, ki so se jih do tistega dne učili v slovenščini. Pomagala sta sicer za silo dva profesorja kot tolmača, toda posredovala sta samo v najnujnejših slučajih in njuna pomoč se ni vselej obnesla. V glavnem so se izpiti vršili za slovenske kandidate prav tako v italijanski kakor za italijanske.

Kaj bi rekli Vi, gospod Mussolini, če bi se Vam Vaša ljubljena hčerka več let učila razne predmete v italijanski in bi jo šolsko oblastvo nenadoma postavilo pred slovensko komisijo, ki bi jo v slovenščini izpraševala o stvareh, katerih se je dotlej učila le v italijanski? Kako bi bilo pred tako komisijo Vaši hčerki pri srcu?

Tolmači pri izpiti so nepostavni. Srednješolski zakonik jih ne pozna. Kr. ukaz od 30. aprila t. l., št. 756, predpisuje s členoma 83. in 113. za tujerodne kandidate »prideljene komisarije« (commissari aggregati) izmed usposobljenih profesorjev (professori abilitati) za predmete, ki jih ostali člani izpraševalne komisije ne obvladajo. Člen 113. pravi namreč: »Do nove odredbe, ki se bo morala uveljaviti z ministrskim ukazom, je za kandidate drugojezičnih srednjih šol dana komisiji možnost, da stavi takim kandidatom vprašanja v njihovem jeziku.« — Če nihče izmed komisarjev nima potrebne jezikovne znanja, se postopa analogno kakor določa člen 83.

In člen 83. velja: »Za predmete, katerih pouk se poverja le potom naročila (per incarico), in za posebne predmete tehniškega znanja, ki niso skupni obema oddelkom, sme predsednik komisije, če nihče izmed komisarjev nima tozadevne usposobljenosti, pozvati v komisijo kakkega usposobljenega profesorja kot prideljenega komisarja za izpitna opravila v predmetu, za katerega gre.« To se pravi, da mora biti tak prideljen komisar strokovnjak za tisti predmet in mora izpraševati samostojno kakor drugi izprašujoči člani. S tem je tudi povedano, da bi morala imeti videmska izpraševalna komisija prideljene komisarje, in sicer usposobljene strokovnjake, ki bi v slovenščini izprašali vse predmete, katerih so se kandidati v T. l. min. v slovenščini naučili. Kr. ukaz je jasen in daje slovenskim kandidatom možnost, da delajo izpite v slovenščini do nove odredbe, ki je dozdaj še ni bilo, ker je potrebna še-le, ko se po kr. ukazu od 27. septembra 1923, št. 2665, čl. 4. izvede poitalijancenje zadnjega razreda tolminskega učiteljskega, namreč v šolskem letu 1923-24.

Kako sodite, gospod Mussolini, o videmski izpraševalni komisiji, ki je slovenske kandidate oropala možnosti, da delajo izpit v učenem jeziku svojega učiteljskega, in nastavlja nezakonite tolače, tako da se dijak, če se ne more izraziti v italijanski, po tolaču pogovarja z izprašujočim italijanskim profesorjem?

Tolmač, ki ni strokovnjak v vseh predmetih, katere mora tolmačiti, večkrat ne najde brž točnega izraza, čemur se ni čuditi, saj je tudi on le žrtev, ki jo je zajelo neusmiljeno kolesje nezakonitosti. Da bo mera šolske samovolje še bolj vrhna, je imela baje videmska komisija v zadnjem jesenskem zasedanju celo enega samega slovenskega tolača za vse predmete.

Kje najdete, gospod Mussolini, profesorja, ki bi brez priprave v dveh jezikih obvladal strokovne izraze vseh predmetov učiteljskega izpita? Ali se Vam zdi, da se tako dviga ugled italijanskega šolstva in tiste reforme, o kateri ste nekoč trdili, da spada k najboljšemu od vsega, kar je Vaša vlada ustvarila? Kako sodite o veljavnosti takih učiteljskih izpitov, če se z njimi krišjo določbe ukaza, ki ste ga dne 30. aprila t. l. podpisali v Rimu poleg našega kralja? Vi sami ter Vaša naučna ministrstva uveljavljajo zdaj 106. člen tega ukaza, ki se glasi: »Razveljavljenje zrelostnih in usposobljenostnih izpitov izreče minister po lastni inicijativi ali po predlogu krajevnih šolskih oblastev, ki imajo dolžnost, da javijo vsako nepravilnost, ki bi jo doznale.« Pravi, da so bili gospodje videmske izpraševalne komisije s slovenskimi kandidati zelo prijazni, da so jim prav človekoljubno pomagali, da so jih milo in prizanesljivo sodili, da so bili ti izpiti kljub temu za slovenske kandidate, za italijan-

ske profesorje in za tolmače taka strašna duševna natezalnica, kakršne zgodovina šolstva dozdaj še ni poznala.

Ali se Vam zdijo, gospod Mussolini, take duševne natezalnice za veličino povojne Italije neobhodno potrebne? Čigava je iznajdba nepostavnih izpitnih tolmačev? Ali bi ne bilo dobro, če bi poklicali na odgovor tistega, ki je slovenskim kandidatom odvzel ugodnost Vaših ukazov? Ali naj se slovenskemu ljudstvu začne vrinjati slutnja, da Vi s svojo močeno roko ne morete krotiti šovinističnih nestrpnosti, ki kar ne morejo dočakati po kr. ukazu predpisane poitalijancenja naših šol in zato pri nas vse poitalijancujejo kar po deset let poprej, nego določajo odredbe Vaših ministrov? Ali današnja Italija res ne more več prenašati tistih par slovenskih besedic, ki jih italijanski zakoni še dopuščajo?

Ker je Vaša moška odkritost obče znana, bi me, gospod Mussolini, Vaši odgovori na ta vprašanja neznansko zanimali.

Oče.

Mussolini in pokojni Bissolati

MILAN, 29. Župan iz Pescarole je povabil vdovo posl. Bissolatija k slavnosti odkritja Bissolatijevega spomenika, kateri bo jutri prisostvoval tudi on. Mussolini in Farinacci. Vdova pa je brzojavno odgovorila, da ne more narod iz Pescarole, ki je bil vedno vdan Bissolatiu in mu sledil v vseh njegovih tudi trnjevitih političnih bojih, pozabiti ideje in njegove nauke.

Ze včeraj je »Mondo« povedal svoje mnenje radi dejstva, da namerava prisostvovati proslavi pok. Bissolatija tudi Mussolini, ki je bil njegov nasprotnik in ki mu je tako ostro nasprotoval, da mu je zabranil prosti izraz njegovih misli ob priliki znanega govora v Scaleji. Omenjeni dnevniki spominja nadalje na nasprotstva, ki so obstojala med imenovanima, še pred in med vojno.

Več obsodb radi ricinovega olja

RIM, 29. Na večer 1. februarja 1923 so prijeli fašisti disidenta Luigi Battistija iz Orvieto in ga pripeljali v občinsko hišo. Tam ga je pričakovalo polnoštevilno zbrano vodstvo, ki ga je po kratkem zaslišanju obsodilo, da je zaužil večjo količino ricinovega olja. Radi tega dogodka je danes rimsko sodišče, pred katero so bili pozvani obtoženci, obsodilo fašista Angela Rossi radi zasebnega nasilja in kršitve hišnega miru na 4 leta, 2 meseca in 26 dni zapora in več drugih obdolžencev na mesečne kazni.

Konec stavke rudarjev v Iglesias

CAGLIARI, 29. Jutri zjutraj bodo rudarji premogovne kotline Iglesias, ki so že pet dni v stavki, nastopili svoje delo, ker so zastopniki premogovne zveze imeli daljši pogovor s posl. Piliem v svrhu ureditve plač in morebitnega zboljšanja. Tekom stavke ni bilo znamenj nikakih incidentov, čeprav je stavkalo nad 13.000 delavcev.

Proslava »28. jinja« v Rimu

RIM, 29. Ob priliki šeste obletnice proglasitve čehoslovaške republike se je vršil danes zvečer v dvoranih čehoslovaškega poslanstva sprejem, ki ga je priredil minister Kybal in njegova soproga. Sprejema so se udeležili minister kolonij, princ Di Scalea v imenu vlade, številni diplomatski zbor, praški župan dr. Baxa z občinskim odposlanstvom, rimski prefekt in člani italijansko-čehoslovaške lige v Rimu.

Trocki se ne nahaja v Italiji

RIM, 29. Poslaništvo ZSSR v Rimu izjavlja, da so vse vesti, ki se nanašajo na bivanje vojnega komisarja Trockija v Italiji, popolnoma brez vsake podlage.

Prepoved izvoza rumene koroze

RIM, 29. Z dnem 28. oktobra t. l. stopa v veljavo prepoved izvoza rumene koroze. Vendar pa izda lahko ministrstvo financ dovoljenje za izvoz mesečnih 20.000 q. Prepoved bo trajala do 31. decembra 1924.

Povoženec spoznan od brata, ki se je vozil v istem vlak

TURIN, 29. Vlak, ki odhaja ob 20. iz Bussolena, je šel na poln voz in ga popolnoma strl. Voznik je bil na mestu mrtve. Vlakovodja je takoj ustavil vlak. Okoli mrtveca so se zbrali potniki, med njimi tudi črnosrajčniki, ki so se vrčali od zapreženih slavnosti iz Turina. Hipopa je prišlo do pretresljivega prizora. Eden vojakov je spoznal v mrtvecu svojega brata. Truplo ponesrečenca je bilo odpeljano z istim vlakom v Suzo, kjer je pričakovala črnosrajčnikova večja množica, ki pa se je, ko je zvedela za žalostno vest, hitro razšla.

Hipna smrt uglednega senatorja

MILAN, 29. Ko je danes ob 15.50 končal sen. Matteo Pantaleoni na mednarodnem kongresu hranilnic svoje poročilo in zapustil zborovanje, je padel na hodniku nezavesten na tla. Prihiteili so takoj streljčki zelenega križa, ki so skušali oživiti nezavestnega senatorja z umetnimi dihanjem. Toda zdravnik ni mogel po par minutah konstatirati drugega kot smrt. Sen. Pantaleoni je že delj časa trpel na srcu. Predsednik kongresa, on. D'Arzago, je koj po smrti javil smrt uglednega znanstvenika zbranim zborovalcem, ki so se v znak žalosti razšli. Večerni sprejem na občini je bil radi žalostnega dogodka odpovedan.

Okostja iz 1. 1600 izkopana v Inostostu

BOCEN, 29. Ko so delavci kopali v kleti pivovarne Kundl v Inostostu, so našli večje število okostnjakov, ki so ležali eden tik drugega brez nikakih krst in pokriti z apnenjo plastjo. Sklepa se, da so bile to osebe, umrle vsled kuge in pokopane v letu 1611, v času, ko se je ta huda epidemija širila po Evropi.

Niti Timotijević ne bo uspel?

Timotijević se pogaja za sestavo koncentracijske vlade

BEOGRAD, 28. Medtem ko se je z ozirom na odsotnost g. Davidovića splošno pričakovalo, da danes ne bo nobenih važnejših političnih dogodkov, je kralj danes poklical posl. Kosto Timotijevića ter mu je poveril mandat za sestavo koalicijske vlade, ki bi mogla v parlamentu izvršiti že objavljeni kratki delovni program.

Odločitev krone je bila sprejeta s splošnim presenečenjem, je pa v vsej narodni javnosti napravila dober vtis.

Mandatar krone Kosta Timotijević zavzema v ožjem bloku svojo posebno pozicijo. Formalno je član Davidovićevega kluba, toda znano je, da od vsega začetka ne odobrava politike g. Davidovića in da je v svojih pogledih na glavna državna vprašanja prav blizu narodni koaliciji. Zlasti je g. Timotijević nasprotnik dosedanjih lahkotnih metod napram Radicu. Vedno je g. Timotijević tudi obzaloval prelom med obema frakcijama bivšega demokratskega kluba ter je vnet zastopnik zopetnega ujedinjenja demokratskih poslancev. Tudi pri radikalih uživa g. Timotijević splošno spoštovanje.

Njegova osebnost je narodni koaliciji garancija, da bi vlada pod njegovim predsedstvom mogla vršiti koristno delo za narod in državo.

Uspeh Timotijevićeve misije je v glavnem odvisen od tega, ali mu bo Davidovićevega kluba vsaj po svoji večini poklonil svoje poverenje ter mu dal proste roke za njegovo akcijo. Po popolnem krah Davidovićevega vodstva je verjetno, da bo klub odobril Timotijevićevega program.

Računa se, da bo narodna koalicija z zaupanjem in vso resnostjo vzela Timotijevićeve predloge v pretes.

Program novega mandatarja krone je v glavnem sledeči:

Izvršitev parlamentarnega delovnega programa, predvsem invalidskega zakona, zakon proti korupciji ter proračune.

Delo za konsolidacijo notranjih sporov in za doseženje sporazuma na podlagi konkretnih predlogov in načrtov.

Vzpostavitev avtoritete državnega in narodnega edinstva napram vsem in vsakemu ter strogo uveljavljanje zakonitega stanja v državi.

Novi mandatar krone poslanec Kosta Timotijević zastopa v parlamentu že 25 let smederovski okraj. Bil je opetovano minister ter uživa v parlamentu velik ugled kot lojalen politik in državnik. Po razcep v demokratskem klubu je g. Timotijević ostal v grupi g. Davidovića, toda ni nikdar prikrival, da je to storil v glavnem le kot dolgoletni sodelavec g. Davidovića, ki ni hotel zapustiti svojega prijatelja. V Davidovićevega kluba je g. Timotijević voditelj struje, ki je v zadnjem času vedno ostrejša nastopala proti politiki ožjega kluba.

Rešitve ne bo pred nedeljo

BEOGRAD, 29. (Izv.) Davidović se je danes povrnil iz Vrnjačke banje; vsled tega je zavladalo v političnih krogih še toliko večje življenje. Popoldne se je vršila seja Davidovićevega kluba, za katero je vladalo izredno zanimanje, ker je morala sklepati o Timotijevićevega mandatu za sestavo koncentracijske vlade. Zadeva je bila toliko bolj kočljiva, ker ni Timotijević pristal Davidovićeve politike, da si je član demokratskega kluba. Po seji demokratskega kluba je bilo izdano poročilo, ki pravi, da je demokratska parlamentarna skupina sprejela na znanje Timotijevićevo sporočilo, da mu je kralj poveril mandat za sestavo koncentracijske vlade. Dalje pravi poročilo, da demokratska parlamentarna skupina odobrava Timotijevićevo postopanje ter mu nalaga, da izkoristi mandat, sveda po pogojem, ako Timotijević zagotovi že vnaprej sodelovanje celega kluba na vladi.

Popoldne se je mudil Timotijević na dvoru; sporočil je kralju sklepe demokratskega kluba. Timotijević je dobil vtis, da se prične jutri posvetovanja na dvoru. Po povratku z dvora se je Timotijević sestel z Davidovičem, pozneje pa s Korošcem glede vstopa v koncentracijsko vlado. Dr. Korošec je izjavil, da mu bo odgovoril šele po preteku 2 dni. Timotijević se je pogajal tudi s Spahom, ki mu je obljubil, da mu odgovori do sobote. Timotijević je nato izjavil novinarjem, da kriza bržkone ne bo rešena pred nedeljo.

Tudi Davidović je bil popoldne pozvan na dvor v avdienco; vendar pa se je avdienco izognil s tem, da je izjavil, da je bolan.

Glede pogojev, ki jih stavijo radikali za vstop v koncentracijsko vlado, je podal Ljuba Jovanović izjavo, iz katere sledi, da bi bili pogoji naslednji: 1. izvedba višjodovanske ustave; 2. HRSS ne sme stopiti v vlado; 3. portfelji se morajo razdeliti sorazmerno po moči strank; 4. vse stranke morajo pristati na sodelovanje; 5. nova vlada mora prinesiti potrebne zakone.

Timotijević je pač prevzel zelo težko nalogo in komaj je verjetno, da jo bo izvedel. Ako propade koncentracijska vlada, upajo radikali, da dobijo volilno vlado; demokraci pa so mnenja, da sprejme tedaj Davidović mandat za sestavo poslovne vlade.

Timotijević zadel pri sestavljanju vlade na težkoče

BEOGRAD, 29. (A.) Poizkus Timotijevića, da bi sestavil koncentracijsko vlado, je zadel na težkoče, ker je najbolj važna skupina vladnega bloka, Radićeva stranka, izjavila, da je Davidović edini človek, ki uživa njeno zaupanje in je dosedaj najbolj izkušen politik glede iskrenega sporazuma, medtem ko so druge osebnosti — po mnenju Radićeve stranke — nesposobne, da bi vodile slično politično delovanje.

Francija priznala sovjetsko Rusijo

Herriotova poslanica Rykovu in Čičerinu

PARIZ, 29. Herriot je odposlal Rykovu in Čičerinu naslednje brzojavke: Na podlagi ministerjalne izjave z dne 17. junija 1924. in Vašega poročila z dne 19. julija, priznava Francija, zvesta prijateljstvu, ki spaja ruski in francoski narod, z današnjim dnem de jure vlado ZSSR (Zvezo sovjetskih socialističnih republik) kot vlado na teritoriji bivšega ruskega carstva.

Francija je pripravljena takoj vzpostaviti z Rusijo diplomatske odnose, ki bi tvorili začetek najprijetnejših stikov med obema velikima državama.

Herriotova nota v Moskvi

MOSKVA, 29. Agencija Rosta objavlja: Komisar zunanjih zadev Čičerin je prejel od francoskega ministrskega predsednika Herriota noto, ki sporoča, da je Francija de jure priznala ZSSR in da predlaga takojšnjo vzpostavitev diplomatskih odnosov.

Sovjetski odgovor francoski vladi

PARIZ, 29. Zunanje ministrstvo je prejelo danes ob 10.45 naslednji odgovor sovjeto: Osrednji izvršilni odbor ZSSR sprejema z največjim zadoščenjem predlog francoske vlade, da se popolnoma vzpostavi diplomatski odnosaji med ZSSR in Francijo in takoj prične pogajanja za vzpostavitev prijateljskih odnosov. Osrednji izvršilni odbor si obeta največje uspehe od tega sporazuma. Je v interesu vseh delovnih ljudstev, da živijo v neskaljenem razmerju z vsemi narodi.

Osrednji izvršilni odbor obvešča francosko vlado, da je pooblastil sovjetskih komisarjev in komisariat zunanjih zadev, da ukrenejo vse potrebne korake v svrhu takojšnje otvoritve pogajanj, ki bodo prinesla velike koristi obem državam in splošnemu miru.

Francosko priznanje ZSSR narekovali gospodarski interesi

MOSKVA, 29. Glede priznanja sovjetske Rusije je izjavil Rykov poročevalcem »Roste« sledeče: »V francoskem priznanju sovjetske Rusije vidim zanesljivo potrdilo, da želijo evropski narodi mir. Herriotova vlada, ki je naslednica prejšnje imperijalistične vlade, kaže, da bo delovala z vsemi silami v tej smeri. Priznanje sovjetske Rusije so narekovali predvsem gospodarski interesi. Dežele, ki niso še dosedaj uredile svojih odnosov z ZSSR, bodo prišle prekasno. Ako dosežemo v kratkem sporazum z Japonsko, bo ostala izmed veselih le še Amerika, ki ni priznala sovjeto. Toda njena izolacija ne more trajati dolgo«.

Romunska želi vzpostavitev odnosov s sovjeti

RIM, 29. Romunsko poslanstvo v Rimu poroča: V diskusijah, ki se vršijo v italijanskih časopisih glede Besarabije, je neki dnevnik trdil, da je romunska vlada sprejela razgovorjanje glede vprašanja romunske suverenosti nad to pokrajino s tem, ker se hoče udeležiti dunajske konference. Zadeva je nepravilna. Romunska je vedno želela in želi vzpostaviti normalne odnose s sovjetsko vlado.

Otvoritev bolgarskega parlamenta

Kraljeva poslanica parlamentu

SOFIJA, 29. Ob priliki otvoritve zbornice je naslovil kralj na parlament poslanico, v kateri naglašja, da je vlada z velikim uspehom dovršila delo pomirjevanja v notranjosti države, ter hvali zadržanje naroda, ki je kljub neprestanim rovarjenjem notranjih sovražnikov ostal zvest sedanji monarhiji. Nadalje pravi poslanica, da je Bolgarija v dobrih odnosajih s sosednimi državami in v veselih, ki so vsikdar pripravljene podpirati Bolgarijo.

Bolgarija se lahko ponaša, da je kot prva podpisala ženevski protokol v svrhu prijateljske rešitve mednarodnih divergenc. Spomenica zaključuje, da bo parlamentu v jesenskem zasedanju predložena cela vrsta zakonskih načrtov, ki stremijo za dviganjem produktivnih sil celokupnega naroda.

Na predvečer angleških volitev

LONDON, 28. Danes, na predvečer državnoborskih volitev, je zavladala v vseh strankah največja nervoznost. Ministrski predsednik MacDonald zatrjuje, da si nima vlada prav nič očitati radi znanega londonskega pisma. Pričakuje se, da odstopi več funkcionarjev »Foreign office« radi objave falsificiranega pisma, ki se iz gotovih namenov pripisuje Zinovjevu.

Nitti o evropskem položaju

KRISTJANIJA, 29. V veliki dvorani tukajšnje univerze je govoril danes on. Nitti o evropskem položaju.

Zaupnica centruma kancelarju Marxu

BERLIN, 29. Narodno zborovanje sredine je odglasovalo predlog, ki izraza kancelarju Marxu popolno zaupanje in upa, da bo novi državni zbor nadaljeval politiko novih strank. Sprejeta resolucija dostavlja, da je centrum pripravljen deliti odgovornost vlade z vsemi strankami, ki bodo delovale na to, da se bo današnja notranja in zunanja politika nadaljevala.

Predaja rudnikov v Porurju

PARIZ, 29. Iz Mainza poročajo, da so bili rudniki v Porurju v noči od torka na sredo predani prejšnjim nemškim lastnikom. List »Journal« pravi, da je rudniško ravnateljstvo že sklenilo odpustiti 11.700 delavcev-rudarjev.

Reparacijska komisija je pričela s svojim delom

PARIZ, 29. Komisija za nemške reparacije se je sestala danes pod predsedstvom Barthou-a, pri kateri je bil navzoč tudi ameriški odposlanec g. Pertius. Reparacijska komisija je enoglasno sklenila, da bode podala izjavo, po kateri se je program za fiskalno in gospodarsko enotnost Nemčije pričel izvrševati 28. oktobra 1924.

Smrtna obsodba v Švici

BERN, 29. Danes zjutraj ob 6.35 se je izvršila v ječi Altdorfs smrtna obsodba nad Clementom Bernet, 44 let starim, ki je 31. avgusta preteklega leta umoril neko mladenko iz roparskih namenov. To je prva smrtna obsodba v Švici po letu 1910.

Reševanje mosulskega vprašanja

BRUSELJ, 29. Švedski minister Brating, poročevalec pri svetu Društva narodov za mosulsko vprašanje je sprejel danes Cecil Hursta in nekatere angleške oficirje, ki so mu pojasnili dejanski položaj v mosulski coni. Danes zvečer bo sprejel Brating tudi turške delegate. Diplomatski krogi vedevajo, da se bo v mosulskem vprašanju dosegel medsebojni sporazum.

Nov poslanik v Tangerju

TANGER, 29. Po določbah novega tangerskega statuta je imenovala Španija za svojega poslanika v Tangerju Riharda Riga.

Kitajske zmešnjave

PEKING, 29. Iz Kin Kong Toa poročajo, da so čete Kjang Tso Lina včeraj pričele obstreljevati železniško progo med Tovno in Shanghai Kwanom. Na fronti ni zaznamovati nikakih posebnih dogodkov. Nekri zrakoplov, ki je prišel iz Mukdena, je metel bombe na križarko ter ji porušil mostiče.

Proglas, ki ga je objavil maršal Cik Sien Yuan, pravi, da so vojaški guvernerji skoraj vsega obrežja sklenili podpirati maršala Fu Pey Wua. Proglas obtožuje generala Feng Juh Ciana izdajstva.

Japonska odpošlja v Mandžurijo čete

TOKIO, 29. Japonska vlada je sklenila, da odpošlje v Tien Tsin ponovno dve četi z mitraljezinem oddeljenjem.

Iznajditev novega smrtonosnega plina

NEW-YORK, 29. Iz Elisabeth (New-Yersey v Sev. Ameriki) poročajo, da se je iznašel v laboratorijih »Standard Company« slučajno nov plin, čigar učinki na človeški organizem so strašni. Dva delavca, ki sta vdihala ta plin, sta zblaznela. Eden je umrl v strašnih mukah, potem ko je skozi teden dni imel hude halucinacije. Sedem drugih delavcev je težko obolelo. Plin so našli, ko so skušali zboljšati gorče vrste alkohola.

Volitve predsednika v Zedinjenih državah

Dne 4. novembra se bodo vršile v Zedinjenih državah volitve predsednika republike. V bolj razumevanje naj podamo tu nekoliko pojasnil. Predsednik in podpredsednik se volita za določeno dobo štiri let. Odvzemanje tega dostojanstva ni nikakor odvisno od parlamentarne podpore, to je: parlamentarno zastopstvo ju ne more prisiliti k odstopu. V Zedinjenih državah imajo splošno in enako volilno pravico. Na prihodnjih volitvah bo glasovalo nad 30 milijonov ljudi. Tako velikega števila volilcev niso še poznali nikjer na svetu.

Volilec v Zedinjenih državah ne odda svoje glasu direktno za predsednika in podpredsednika. Glasuje marveč za volilce, ki se volijo v posameznih zedinjenih državah in ki so obvezni glasovati v volilnem »College« za osebi, ki sta določeni za predsednika in podpredsednika. Ameriška Unija ima 48 držav, ki imajo vse enako število volilcev (volilnih mož) za zastopstvo na kongresu v Washingtonu. To zastopstvo obstoji iz dveh članov v višji zbornici, v senatu, dočim se število zastopnikov v »zbornici reprezentantov« ravna po številu prebivalstva. Za določbo, da imajo v senatu vse države enako zastopstvo, je vzrok v tem, da so velike razlike med številom prebivalstva posrednih držav, kar je dalekosežnega pomena. Tako ima n. pr. država Nevada le 77.000 prebivalcev, dočim jih ima New-York sam enajst milijonov.

Ustava določa, da je v volilnem kolegiju za volitev predsednika in podpredsednika potrebna večina glasov. Ako se ta ne doseže, potem ima kongres izvoliti predsednika in podpredsednika. Za te volitve so trije kandidati za mesto predsednika: Coolidge za republikansko, Davis za demokratsko stranko, La Follette kot neodvisen in nepristranski kandidat posebno delavskih in poljedelskih slojev. Mesto podpredsednika Unije nima pomembnih funkcij, razun slučajja smrti predsednika. Najverjetnejša je izvolitev republikanskega kandidata Coolidge-a.

Besede in dejanja

Nedavno smo poročali, da je lepim besedam g. šolskega skrbnika sledilo dejanje: odpustitev 8 slovenskih učiteljev iz službe. »Popolo di Trieste« je v odgovoru na naš članek zvišal število 8 na 14, ker je pač bližje krogov g. šolskega skrbnika kakor mi in ima radi tega na razpolago vesti o šolskih zadevah prej kakor vsaki drugi tržaški list. Včeraj smo zvedeli, da so med onimi 6 odpuščenimi učitelji, katere je dodal »Popolo di Trieste« k našim osmim, naslednji gospodje oziroma gospodična: Mrcina Franc, Mrcina Janez, Bratina Milena.

In potem se učiteljstvo še drzne pritoževati, da se mu godi krivica! In kako se more slovensko ljudstvo pritoževati, da so mu zaprli šole, medtem ko plačuje davke zanje. Oj ti grda nehalnost! Ako smo prva leta nehoti pokazali pot čez mejo čeli vrsti učiteljev, ako smo pozneje v skrbi za državno varnost zavrnili opcije drugi vrsti, ako smo letos odpustili 14 učiteljev in ako pride prihodnje leto drugih 14 na vrsto, to je vendar še malenkost! Slovensko ljudstvo, slovenski učitelji bi nam morali biti hvaležni, da jih tako lepo počasi asimiliramo, medtem ko smo tako močniti in odločni, da bi lahko takoj ukinitili (kakor da jih niso!) vse italijanske šole in odpustili vse italijanske učitelje, duhovnike in uradnike, ako bi bila — zaključuje včerajšnji »Popolo di Trieste« — država v nevarnosti, ne da bi nas spravilo s poti več ali manj iskreno tožarenje »Edinosti«.

Smo sicer »kunštni« politiki — kakor pravi »Popolo« — a vendar smo še premalo »kunštni«, da bi razumeli njegovo logiko. Sam priznava, da bi sedaj ni bila država radi nas še v nevarnosti, a kljub temu nam je vlada vzela slovensko šolo in odpustila na stotine učiteljev, duhovnikov in uradnikov.

„Gori! Gori!“

se je razlegalo po Boljuncu, ki ne leži nič več kakor uro hoda od Trsta, v torek dne 28. t. m., na dan, ko je prostovoljna milica prisegla zvestobo kralju, najvišjemu čvarju ustave in reda. V stolpu je bilo plat zvona. Gorela je hiša Ivana Matevčiča, ki so jo zažgali fašisti. Pripeljali so se v vas — kakor vedno — v kamionu, zaprli so vse poti in pričeli pretepati vsakega, ki so ga našli na cesti. Nato so vdrl v hišo Ivana Matevčiča. Domači sin je v strahu pred fašisti stekel v podstrešje in nato na streho, odkoder je skočil v vrt in zbežal. Ozrl se je še enkrat na hišo svojega očeta, ki je... gorela! Slišal je še od daleč kaj otrok in vpitje vaščanov na pomoč: »Gori! Gori!“

Zakaj vse to? V nedeljo se je vršil v Boljuncu v Sancinovi gostilni ples, ki je končal s pretepom. Sprli so se namreč domači komunisti s fašisti iz Zavelj. Tudi brez streljanja ni bilo; padlo je okoli 30 strelcov. Pozneje so menda komunisti napetili nekaj fašistov. Radi tega se je izvršil v torek masčevalni pohod, o katerem poročamo.

Ni naša naloga, da bi se spuščali v preiskavo, kdo je kriv, da je prišlo v nedeljo do pretepa. Četudi bi komunisti povzročili prepri, bi fašisti nikakor ne imeli pravice, da si sami iščejo zadoščenja na taki nečloveški način. Za to je pač poklicano sodno oblastvo!

Ponovna nasilstva na Krasu

Zavladalo je uspešno prepričanje, da se je fašizem odrekel uveljavljanju svojih idej s palicami in drugimi sredstvi, ki pač niso, nikakor v skladu z visoko kulturo, s katero se ponaša italijanski narod. Vse tukajšnje italijanske časopise ter razni za to poklicani činitelji predbacivajo našim narodnim voditeljem in borcem za pravice slovenskega življa v Italiji, češ da je ljudstvo mirno in vdanu državi, le njegovi voditelji so revolucionarji, ki šuntajo to dobro ljudstvo k upor. Pesem o vdanosti in zadovoljnosti našega ljudstva se še vedno ponavlja pa to samo vsled tega, da bi inozemstvo dobilo vtis, da je postopanje z narodnimi manjšinami v Italiji naravnost velokodušno; slovensko ljudstvo bi moralo biti za to hvaležno. S frazami slepijo zunanj svet in prikrivajo s svojo mojstersko rafiniranostjo dejansko stanje. V predmestnih prostorih ali v gorkih sobah raznih prefektur je lepo pisati o zadovoljstvu med narodom na podlagi informatorjev, ki informirajo vedno v smislu kakor piha veter! Treba je iti pred naše mirno ljudstvo in vprašati, kaj sodi in misli o gotovih ljudeh, ki se smatrajo za najčistejšo nacionalno borbo in edine zakonite dediče orla rimskih legij! Dobro bi bilo, da se ravno tako, razni državni pravdniki — kakor g. Ruggeri — informirajo o naših voditeljih in narodnih delavcih pri ljudstvu samem, in prepričali bi se, da je naše časopise pravo zrcalo javnega mnenja Slovanov v Italiji. Ko bi to že vedeli, bi gotovo nikdar ne padle take besede kakor ob priliki procesa proti »Goriški Straži«.

Ceravno smo kot italijanski državljani, pred zakonom enakovredni z državljani italijanske narodnosti, se nam priznavajo le enake dolžnosti, a ne enake pravice. Se to malenkostno drobtinico pravic, ki nam je na razpolago, hočemo po deliti milostno deliti ljudje, ki so v fašistovskih vrstah. Ti se čutijo poklicane, da izvršujejo nad ljudstvom samostalno jurisdikcijo. Posebno na Krasu so te dni pred priredbo potetali fašisti nasilni in počeli uveljavljati svoje prejšnje metode, ter groziti in pretepati vse one, ki niso po njih mnenju di »ottimi sentimentali italiani«. Ni zdaleč nočemo tih nasilstev naprtiti osrednjim uradom fašistovske stranke, ker si ne moremo misliti, da bi krajevna organizacija prejemala slična navodila od njih; radi tega pa toliko bolj upravičeno upamo, da oficijelna fašistovska stranka še enkrat ne pravi konec strahovladni posameznih prenapetostev in vrže te »garjeve ovce« iz hleva.

Naj navedemo le zadnje dogodke, ki nam kažejo v takih razmerah živijo naši krajevi. Pred nekaj osmimi dnevi so nekateri člani mlice prišli v Lipo in pozvali 2 vašča-

na, naj jim sledita v Komen na njihov sedež. Med potjo sta bila pretepana in zlostavljena. Zdravnik je ugotovil, da sta oba nesposobna za delo in sicer vsaki za 4 dni. Med pretepanjema je bil tudi neki član mlice iz Vojšice. Ta človek se je vpisal v fašo z namenom, da se mu bo dobro godilo, ko je pa spoznal, da mora izvrševati tudi dolžnosti, se je hotel odpovedati in pravijo, da je le vsled groženj v torek prisegel.

V Gorjanskem so v nedeljo 19. t. m. zvečer prihili caposquadra iz Komna in par njegovih pomagačev. Ustavili so se kakor vedno v Sapljevi gostilni, ker je lastnik član mlice. Pri tem so dobili potrebne informacije in šli so kasno v noči na delo. Zvedeli so namreč, da večja družba fantov in deklet, po starodavni navadi čuja ob mrliču v neki hiši. Ko se je ta domača družba kasno po noči odpravljala domov k počitku so planili na cesti, v temni noči iz zasede nad fante in jih več ali manj pretepli; uporabljali so pri tem žilavke in palice. Nekega fanta so odpeljali v Komen in drugi dan v Sežano, kjer je bil do petka pridržan v zaporu.

Tudi v Hruševici pri Stanjevu je komenski »caposquadra« pokazal že pred časom veliko izurjenost v pretepanju nad nekim starejšim kmptom. Sploh je ta človek grozno nasilen, ki išče med ljudstvom združbo in prepri! Saj imamo orožniške postaje, ki skrbje za javno varnost, in vsi karabinerji so prepričani o doštostnem vedenju in mirnem zadržanju naših ljudi — čudno je, od kod imajo fašisti toliko naših na indeksu, da jih na ta nečloveški način preganjajo.

Enake so se pokazali fašisti tudi v Komnu in sicer 27. t. m. Pozvali so tamošnjega obč. tajnika na sedež mlice, tam mu očitali razne zločine, med temi tudi tega, da je fašistovski dezertir. Sicer, ta slučaj pravzaprav ne spada na to mesto, ker se mi ne mara marmarati v notranje zadeve fašistov; ali vendar naj služi v ilustracijo tamošnjih razmer. Po kratkem zaslišanju so ga fino oklofotali. Obsodbo je baje izvršil lastnorodno neki častnik mlice, ki je tudi obljubil, da bo komenski občini poskrbel drugega tajnika. Istega dne je komenski »caposquadra« pretepel v gostilni nekega komenskega občinarja.

Gospodje, kdo šunta ljudstvo, ali oni, ki mirno in stvarno poročajo o takih dogodkih, ali pa oni, ki gredo nad nje s palicami?

Nauki velikega Sienkiewicza

Te dni so prepehali v domovino zemске останke svetovno slavnega poljskega pisatelja in misleca Henrika Sienkiewicza. Ta prevoz je bil pravi triumfalni pohod, zlasti po češki zemlji. Ves kulturni svet se te dni klanja pred spominom velikega poljskega genija. Vse njegovo življenjsko delo je bilo le en slavošpev ljubezni do svojega naroda. V svojem velikem delu »Quo vadis« pa je bil Sienkiewicz tudi prorok boljše bodočnosti za vse narode. Tu slavi boljšo zmagu duha nad materijo, dobrega nad zlom, pravičnosti nad zatiranjem! Učil je svoje soplemenjake, naj goreče ljubijo svojo domovino, obenem pa jim je kazal, kako o naj jo ljubijo! Potrebno je — tako je govoril —, da ljubimo svojo domovino nad vse ter da mislimo pred vsem na njeno srečo. Obenem pa je dolžnost vsakega resničnega patrijota, da pazi na to, da ljubezen do domovine ne nasprotuje sreči človeštva, marveč da ji je v podporo! Le pod tem pogojem sta obstanek in razvoj domovine stvar, na kateri je ležeče vsemu človeštvu. Z drugo besedo: geslo vseh patrijotov bodi: »Przez ojczyste do ludzkości, nie zaś: Dla ojczyzny przeciw ludzkości!« Slovenski: Potom domovine do človeštva, ne pa: za domovino proti človeštvu!

Ta vzvišeni nauk velikega poljskega genija o pravi ljubezni do domovine — nauk, da ta ljubezen ne sme biti v nasprotju s srečo človeštva, torej ljudi drugega plemena — naj bi uvaževali tudi naši sodržavljanji drugega plemena! Potem bi prišli k zavesti, kako je vse njih postopanje za lastnimi drugoderici odvojen od vzvišenih naukov velikega Sienkiewicza: kaka mora biti ljubezen do domovine. To bi morali tem bolj, ko sicer tudi oni slavijo Henrika Sienkiewicza in njegova nesmrtna dela! Ali je tudi tu kakor z Mazzinijem. Slavijo ga in se ponašajo z njim, ne ravnaajo se pa po njegovih naukih: iščite bratskega sporazuma s sosednjimi Slovani!

Občni zbor pevskega društva »Kolo«

V nedeljo, 26. oktobra, se je vršil 29. redni letni občni zbor pevskega društva »Kolo«. Prihodnje leto slavi »Kolo« tedaj 30-letnico svojega obstanka. Pevsko društvo »Kolo« je postalo vsled svoje popularnosti med našim ljudstvom obče priljubljeno, kajti skoraj ni kraja in prireditve, kjer bi »Kolo« nastopilo s svojim vrlim zborom. Povojne razmere so sicer moči razkropile, toda oni, ki so se ostali tu, so začeli zopet zbirati ljubitelje naše slovenske pesmi in tako opazoma zadnji čas, da se »Kolo« krepi, bodisi glede pevskih moči in spopolnjevanju v proizvajanju. Petje vodi z vso vno g. učitelj Venturini, a tudi pevci so mu iz srca vdani in hvaležni. To svojo nemajhno hvaležnost so pokazali v nedeljo pri obnem zboru. Poklonili so g. pevovodji krasen zlat in dragocen perlesnik v spomin. G. Venturini se je v iskrenih besedah zahvalil za ta velikodušen dar, zagotavljal, da ga bo ta dragocen spomin tudi, ako bi nas usoda ločila, vedno spominjal na vrle »Kolaše« in končno spominjal besed našega pesnika: »Ne samo, kar veleva ti stan, ampak kar moreš, to mož si storiti dolžan« in s tem spodbujal »Kolaše« k nadaljnjemu delovanju.

Dosedanjemu predsedniku, g. Malnič, ki se je moral radi dolge bolezni odpovedati predsedstvu, se izreče zahvala za njegovo delovanje in trud ter se mu pošlje bratski pozdrav.

V novi odbor so voljeni: g. Samec, predsednik; g. Jug, podpredsednik; g. Vodopivec, blagajnik; g. Kariz, tajnik; g. Lenasi, arhivar. Tudi novi odbor nam je porok, da bo »Kolo« šlo pogumno in neustrašeno naprej!

Pozdrave iz Spizije pošiljajo slovenski fantje letnika 1904. 8. polka težkih topničarjev vsem starišem, dekletom in mladincem letnika 1905. ki jih prav težko prikažejo: Klemenč Fr., Postojna, Des. Starec Fr., Majcen

J., Barkovlje; Umek A., Komen; Nedoh M., Dane; Mahne J., Hrušica; Fučka V., Sv. Tomaž; Plahuta I., Betuje; Bajc I., Goriče pri Postojni; Jež L., Dol. Trbišča in drugi ostali nepodpisani.

Pozdrave iz Milana pošiljata vsem prijateljicam in prijateljem, znankam in znancem, v vojaško suknjo oblečena Mare Rudi in Kjuder Viktor.

Društvena vesti

S. D. »Adria«. Jutri, v petek, odborova seja ob 20. v navadnih prostorih. Navzočnost vseh odbornikov nujno potrebna.

Soloko društvo, podr. pri Sv. Ivanu priredi v nedeljo veseličo v otroškem vrtcu istotam s šaljivo pošto, petjem itd. Ker gre čisti dobiček za prehrano 146 otrok, upamo na obilno udeležbo.

Zenaka podružnica Sol. društva ima danes ob 18.30 sejo.

Javna knjižnica, podružnica št. jakebske čitalnice v Rocolu. V Rocolu se je otvorila knjižnica, ki razpolaga s mnogimi zgodovinskimi in modernimi romani, leposlovnimi, gospodarskimi, znanstvenimi in mladinskimi knjigami. Priporočamo vsem Rocolčanom, da se v čim večjem številu vpišejo v knjižnico, katera jim nudi mnogo poučnega in zabavnega čtiva. Knjižnica posluje vsako nedeljo od 10 do 12 ure v prostorih Gospodarskega društva v Rocolu. Darovane knjige se sprejemajo istotam in ob istih urah. — Odbor št. jakebske čitalnice.

Kolaši danes ob 20.30 pevska vaja in važen pogovor; neobhodno potrebna navzočnost vseh. — Tajnik.

Iz tržaškega življenja

Tvegal življenje za — psa. Če se včasih pripetilo, da človek tvega lastno življenje, da reči bližnjega iz nevarnosti, je nekaj popolnoma smuljivega, toda da stori človek to iz ljubezni do živali, je vsekakor nekaj nenavadnega. — Vendar se je tak slučaj pripetil včeraj v našem mestu. Pomorski strojnik Fran Verde, star 50 let, stanujoč v ulici G. Gatteri št. 18, se je včeraj popoldne sprejel s svojim psikom v ulici Fabio Severo. V bližini takozvane »hiše neporočencev« se je pesek ustavljal sredi ceste, po kateri je ravno prevozil s precejšnjo naglico avtomobil št. 7665, ki ga je vodil sofer Dante Viatto, stanujoč v ulici Belyedere 321. Verde se je bal, da bo njegov kužek končal pod avtomobilom, zato je urno priskočil k njemu, da bi ga spravil iz nevarnosti. Toda drago je plačal svojo nevarnost. Avtomobil je bil tako blizu, da sofer na noben način ni mogel preprečiti nesreče; pesček je v zadnjem hipu skočil na varno, njegov gospodar pa ni utegnil; avtomobil se je zaletel s tako silo vanj, da je mož obelzel težko poškodovan. Sofer in potniki so takoj priskočili k pomoči. Srečencu ter ga položili v avtomobil, ki je nato z vso naglico odredal na rešilno postajo. Tamošnji zdravnik je dognal, da ima Verde poleg hudih poškodb na nogah in široke rane na glavi tudi nevarno pretreseno možgane. Po prvi pomoči je bil nesrečni strojnik prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v nevarnem stanju v kirurški oddelki. Sofer je bil po zaslišanju izpuščen na svobodo, ker se je na podlagi izjav potnikov dognalo, da ni kriv nesreče.

Smola dolgočrpnega mornarja. Trgovca Anton Jugovca, star 50 let, stanujoč v ulici Ghega št. 7, se je predsinčino ustavljal v neki krčmi v ulici Salita Promontorio, da bi izpil kozarec vina. Ko je izlekel listnico, da bi plačal, je nenadoma skočil k njemu neki neznanec, ki je sedel pri bližnji mizi, mu iztrgal listnico in iz rok ter se spustil v divji beg. Jugovca mu je sledil, vpijoč na vse grlo: »Primitite tatul! Zlikovec je imel dobre pete, pa to mu ni nič pomagalo. Dva orožnika sta ga dohitela in ga odvedla na bližnjo orožniško postajo, odkoder je bil uvožen — 41-letni mornar Josip Dotti, rodom iz južne Italije, ukranc na parniku »Giorgio« — po zaslišanju odveden v zapor. — V listnici je bil spravljen znesek 120 lir.

Zastava ga je mikala. Predpreteklo noč je neki nočni čuvaj zapazil v ulici Chiozza tri moške, ki so stali pred neko trgovino ter pozorno gledali zastavo, ki je visela na drugu nad vratmi trgovine. Čuvaj je postal radoveden, kaj neki neznanec tako občuduje zastavo. Opazoval jih je nekaj časa in končno je videl, kako se je eden izmed nezancev vspel drugemu na ramena, snel zastavo ter jo spravil pod suknjico. Tedaj je čuvaj skočil proti neznanec in prijel tistega, ki je imel zastavo, druga dva pa sta jo naglo odkurila.

Na policijskem komisariatu v ulici Bruner, kamor je bil odveden, se je tat zastave izkazal za brezposelnega težaka Angela Cogoi, stanujočega v ljudskem prenočišču v ul. Ponderares. Mož je izjavil, da je ukradel zastavo, ker je potreboval par robecev. — Pridržan je bil v zaporu.

Samorodni dečka. Včeraj predpoldne se je pripetil pri Sv. M. Magd. zg. žalosten dogodek, ki je napravil na tamošnje prebivalstvo globok vtis: V hlevu kmeta Veljeta, stanujočega v hiši št. 717, je na žalosten način končal svoje življenje njegov komaj 15-letni sin Renato. Deček je včeraj predpoldne v začasni očetovi odsotnosti nenadoma izginil z doma. Prva je bila zapazila sosedka Marija Mršič, ki je prišla k Veljetovim, a ni našla nikogar doma. Radovednost jo je prignala, da je stopila pogledat v hlev. Komaj je stopila notri in se ozrla naokrog, jo je spreletela groza: v mračnem koku hleva je viselo na vrvi, pritrjeni na gred na stropu mokočno truplo; v obsestvu je takoj spoznala Veljetovega sina Renata. Na vpitje ženske so prihiteli ljudje ter rešili dečka iz strašnega položaja; a bilo je že prepozno, kajti nesrečnik je bil že mrtev.

Pozneje je dospela na lice mesta sodna komisija, ki je sestavila zapisnik o žalostnem dogodku ter dala nato truplo prepeljati v mrtvašnico mestne bolnišnice. Ni bilo močnega gotovostjo dognati, kaj je dečka privedlo do žalostnega koraka. Nekateri menijo, da si je deček vzel življenje iz žalosti, ker je njegova mati pred letom dni zbežala z doma in se od tedaj ni več vrnila; njegov oče pa meni, da si je deček vzel življenje radi neozdravljive bolezni; bil je namreč božastven.

Oko si je iztaknil. 5-letni Humbert Peric iz Grizjanca v Istri je dobil duma v roke krivca, s katerim se je na domačem dvorišču igral. Nesreča je hotela, da je padel na obraz in pri tem se mu je krivec zapil v desno oko. Ubogi otrok je bil prepeljan v mestno bolnišnico. Ostal bo slep na eno oko.

Naročalte in širite „EDINOST“

Vojvodinja D'Aosta v soški dolini. V torek je obiskala vojvodinja D'Aosta otroške vrtce, katere je ustanovila »Opera Nazionale per l'Italia Redenta« po soški dolini. Zjutraj je obiskala otroške vrtce v Bovcu, Zagi, Srepcu in Kobaridu, kjer je obdevala v vili Mojmir. Popoldne ob 2. je krenila s svojim spremstvom proti Tolminu, kjer je obiskala tamkajšnji otroški vrtec in Škodnikov zavod. Včeraj je vojvodinja obiskala otroške vrtce v Sv. Luciji, Cerknem in Idriji, nakar se je z večernim vlakom odpeljala proti Gorici, kjer so jo pozdravili zastopniki oblasti in mestnih organizacij. V Gorici se je ustavila vsega le pol ure.

Po celi poti njenega obiska ji je priredilo naše gorsko prebivalstvo prisen sprejem, ki je bil pa v prvi vrsti namenjen — zastopnici kraljevske hiše, nikakor pa ne vojvodinji — zastopnici društva, ki si je postavilo za cilj raznarodovanje naše dece s pomočjo obleke in slaščic.

Izredna seja goriškega mestnega sveta. Za v četrtke zvečer je sklican goriški mestni svet na izredno sejo, da proslavi, kakor vsi drugi fašistovski mestni sveti, obletnico pohoda na Rim. Razen tega še na sporedu seje še 18 drugih vprašanj.

Goriški pakt. Goriški fašisti, bojovníci, dobrovoljci in invalidi javljajo potom goriških listov, da so sklenili nerazkrsljivo pogodbo, s katero so se obvezali složno delovati za obnovo razrušenega gospodarstva mučeniške Gorice.

Goriški listi si od tega pakta zelo veliko obetajo, mi pa, kot večni črnogledi, ne pričakujemo od tega pakta ničesar posebnega, za nas se s tem paktom prav nič ni zjasnila črna sedanost in mračna prihodnost Gorice.

Prisega črnih srca. V torek se je zbrala v Gorici soska legija narodne mlice, obstoječa iz goriške, krminske in čedadške centurije. Ob 10.30 so prispele fašistovske čete iz vojaškega vezbalšča na Battistijev trg, kjer so jih že čakali zastopniki oblasti. Najprej se je vršilo blagoslovljenje zastave, katero so podarile soski legiji goriške gospe, nakar je sledila prisega zvestobe kralju. Po končanem obredu je milica zopet odkorakala na vojaško vezbalšče, kjer jo je čakal obed, nakar so se posamezne skupine odpravile na svoje domove. Mesto je sicer bilo v zastavi, toda pravega navdušenja ni bilo nikjer, ne med občinstvom, ne med črnosrajčniki. Tudi v Gorici se je opazila velikanska razlika med lanskim in letošnjim proslavo pohoda na Rim.

Popoldne ob 6. so bili v Verdijevem gledališču odlikovani udeleženci rimskega pohoda. Ob tej priliki sta govorila politični tajnik goriškega faša odv. Caprara in tajnik II. cone inž. Heiland.

Izolacija Gorice »italianissime«. Ze večkrat smo v našem listu omenjali, kako velika da je slepota predstavitev goriških Italijanov, ko so v skrbah za italijanstvo gor. zidov, ker se na njih včasih pojavijo tudi slovensko-italijansko oglaš, na otroči način napadajo in odbijajo od sebe ravno oni narod, ki daje Gorici življenski sok, medtem ko se Videm in Cedad ne vse pretege trudita, da bi od bede poddeli Gorici odvzela še ta sok in napolnila z njim svoj že itak polni želoдец. Ze večkrat smo opozarjali, kako sta si Cedad in Videm že skoraj popolnoma zavojevala bovske in kobariški kot in kako se v poslednjem času trudita, da bi iztrgala Gorici še tolminski okraj. Medtem ko goriški Italijani napadajo v svojih soviniščinah izbruhli slovensko ljudstvo na Goriskem in njegova jezika, vabita Cedad in Videm k sebi izvoljene in neizvoljene zastopnike slovenskega prebivalstva na Goriskem ter jim prirjeata celo šumne obede, na katerih poka tudi šampanjec.

Nedavno so bili povabljeni vsi župani soske doline v Cedad na sestanke. Najvažnejši del sestanka je tvoril obdel katerega se se razven povabljenec udeležil čedadski podprefekt, furlanski fašistovski poslanec Leicht, predsednik furlanske »pro Montibus« g. Biasutti, čedadski župan, zastopniki trgovskih krogov in večje število uglednih čedadskih meščanov in meščank. V raznih govorih in napitnicah so govorniki spominjali na nekdanje gospodarske vezi, ki so sivočasno spajale Cedad s sosko dolino in ki so se pretrgale šele z državno razdelitvijo, ki je postavila med Cedad in sosko dolino mejo. Sedaj, ko je ta meja odpravljena ter Cedad in soska dolina zopet združena, se morajo nekdanji trgovski in gospodarski stiki zopet obnoviti. Tak približno je bil refrena skoraj vseh govorov in napitnic na čedadskem sestanku.

Tako postopata Cedad in Videm, da bi tudi kulturno in gospodarsko izolirala Gorico, ker politično sta jo že podjarmila. Na vse načine se trudita, da bi od sv. Lucije dalje obrnila se trudita, da bi od sv. Lucije dalje obrnila tok Soče proti Cedadu in Vidmu, Gorici pa naj bi ostal njen umazani Koren. Videm in Cedad prirejata šumne obede predstaviteljem slovenskega ljudstva, Gorica pa luča na nje kamenje. Slovenskemu človeku, članu onega ljudstva, ki tvori življenski sok Gorice niti ne privošči, da bi na njenih zidovih razven v italijansčini tudi v slovenščini naznanil prijateljstvo in znanec, da mu je umrl kdo iz njegovih dragih, slovenskemu dijaku ne privošči, da bi ga v italijansčini podučeval tudi kak slovenski profesor. Kratkotamo, Gorica napravi mnogokrat utis norca, ki umira in na vse grlo kriči, da umira od lakote, v istem času pa tepta in brca stran z nogami kruh, ki bi ga rešil pred smrtjo.

Dramatično društvo v Gorici uprizori v soboto, 1. nov. ob 21. uri in v nedeljo, na vernih duš dan, ob 16. uri tradicionalno žaloigro »Mlinar in njegova hči«.

Ta lepa žaloigra, ki je za dan vernih duš jako primerna in ki jo igrajo vsako leto v tem času celo na velikih gledališčih, se ni v Gorici in tudi v okolici že mnogo let uprizorila. Letos jo dram. društvo uprizori v novi in scenaciji in v režiji g. Bratuža.

Snov igre je jako dramatična in vzeta iz podeželskega življenja. »Črnot, vdovec, je bogat mlinar, velik skopuh, vse na svetu mu je le denar. Še svojo edinko, hčerko Marico, bi prodal, ako bi mogel. Usoda je hotela, da se je v Marico zaljubil Konrad, Črnotov hlapec. Ko je Črnot izvedel, je zapodil Konrada iz službe, s Marico pa je začel ravnavati tako kruto, da je sirota od žalosti začela bolehati. Konrad je žel iz rodne vasi služiti drugam. Vsi opominu Črnotove sestre, da mu hči radi njegove trme, ker jo noče dati Konradu, lahko umre, ne saluejože nič. Edina Maritana tolažba je molitev, s katero se zateka k Bogu, da bi ji ušel preveliko srčno bol. Vsaah jo tolaži tudi teta, pa še ona ji svetuje, da naj Konrada pozabi. Konrad se vrne v rodno vas.

Da bi Marico o tem čim prej obvestil, gre ter ji zapiska sveto pesmico na piščalko, ki mu je bila svet spomin na Marico v vseh tihlilnih časih ločitve. To Črnota razkači ter Konrada prekolne, tudi Marico hoče prisiliti na to, toda ona se proklinja upre. Črnot sluti, da bo moral kmalu umreti, ker že dolgo časa trpi na nadihu, ne ve pa komu pustiti svojega denarja in tudi ga noče nobenemu pustiti.

Odloči se torej, da ga zakopje. Sredi zime, ponoči vzame vrečice polne tolarjev ter jih hoče zakopati na vrtu prav na isto mesto, kjer je že prej nekoč zakopal psa, ki mu je erknil. Naenkrat ga pri tem delu obide slabost in umre.

Vrnila se je ljuba pomlad, a tuga in žalost sta priklenila otožno Marico na posteljo in ko je prvi skranček v tej pomladi zapel, je smrč vzela tudi Marico. Z žalostjo v duši je Konrad zapustil rodno vas in šel v svet.

Miren. Vpisovanje v obrtno-nadahevalno šolo v Mirnu bude 1. in 2. novembra t. l. od 10—12 predpoldne. Sprejemajo se vsi rokodelski vajenci od 14. leta dalje. Pouk je obvezen. Prosimo, da se to razglašuje tamkajšnjim prebivalstvom in naj se osebno priporoči vsakemu vajencu obiskovanje strokovne šole za naše rokodelce.

Iz Idrije. Izredni kr. občinski komisar g. general Karl Castelazzi je zbolel in se radi tega v soboto 25. t. m. podal v bolnišnico v Gorico. Njegove posle je prevzel na ukaz tukajšnje kr. podprefektore komisar javnega varstva, g. Leproni. Isti dan je prišel v Idrijo vladni inšpektor za rudnike iz Rima, si ogledat tukajšnji rudnik živega srebra. V nedeljo dne 26. t. m. so tukajšnji fašisti praznovale obletnico pohoda na Rim. Prispele so v ta namen razni voditelji faša iz Vidma in Gorice, kakor posl. Pisenti, ing. Heiland, odv. Caprara in drugi. Ob peti uri popoldne se je vršil shod v veliki dvorani hotela »Didi«, nato je bil obhod po mestu. Idrijčani so celo ceremonijo opazovali bolj od daleč; sicer se zato ni nobeden nič zmenil in je cela stvar minila brez vsakih posledic. V sredo 29. t. m. prispe v naše mesto vojvodinja D'Aosta. Za ta obisk se že več dni vršijo razne priprave naših oblastev in korporacij.

Iz Nabrežine. (Oživljenje naše kamene industrije). Naša pred vojno tako razvita kamena industrija je v vojnem času kakor tudi prva leta po vojni padla v popolni zastoj. V prvi povojni dobi se je sicer po svetu, posebno pa v po vojni prizadetih krajih mnogo zidalo; toda naša industrija ni imela od tega skoro nobene koristi. Pomankanje delavskih moči kakor tudi popolno primanjlovanje modernih strojev je bilo vzrok, da so kameni izdelki postali zelo dragi, ter se je radi tega delalo največ z umetnim kamnom, t. j. s cementom. To se je opazilo posebno v nasledstvenih državah, kjer je prodaja že itak draga izdelanega kamena otekočila zmanjšano kupno moč njihove valute. Celot v Trzinu se je pri gradbi večjih palač rabil umeten kamen. Izgledi za obnovo ter za naše gospodarsko življenje tako važne industrije, so bili takrat zelo slabi. Tudi delavci so se takrat odtegovali dela pri kamnu. Vzroka sta bila dva: Prvič, ker so bili še od vojne slabi in izčrpani za tako naporno delo; drugič, ker ni primanjlovalo dela pri pok. »Geniju«. Slednjic se je pa par gospodarjev vendarle opogumilo ter se je lotilo vzpostavitve svojih, od vojne uničenih obratov. Pokazalo se je takoj, da uspeh ne bo izostal. »Genio« je začel nato hirati ter je kaj kmalu likvidiral in tako ni tudi delavcev primanjlovalo več. Sprva se je delo omejevalo samo na razne vojne spominske in slične izdelke. V zadnjih par letih pa, ko so si večinoma vsi gospodarji uredili svoje obrate, se produkcija za vedno bolj približuje svojim predvojnemu smerem, zavzemajoč vedno večji obseg. Pomožni orodje je popolnoma moderno, kakršnega pred vojno niti poznali niso in se še vedno izpopolnjuje, tako da sedaj lahko konkurirajo s vsakim sličnim podjetjem. Delavcev je sicer šele približno ena tretjina predvojnega števila zaposlenih, vendar pa tako tu kakor tudi v vseh bližnjih vaseh ne more biti govora o kakih brezposelnosti. Pač pa se celo čuti pomankanje dobrih strokovnih delavcev.

Gospodarji imajo res dela dovolj, imajo pa tudi svoje težave. Konkurenca je namreč občutljiva in tudi davki jih tlačijo v obilni meri. Treba jim je precejšnjega gospodarskega pojmovanja in sistematičnega dela, da se zamorejo povzpeti s svojo industrio zopet na predvojno višino.

Iz tržaške pokrajine

Sežana. Prostovoljno gasilno društvo v Sežani priredi na Martinovo, v nedeljo, t. j. 16. nov. 1924. v dobroznanih prostorih g. Šmuc-a istotam veseličo, združeno s prosto zabavo pri kateri nastopijo ravnokar ustanovljeni godb.-dramatični in pevski odsek »Gasiln. društva« v Sežani z več točkami. Natančnejši spored se pravočasno objavi v listih.

Vesti iz Istre

Koncert v Dekanah. Na 1. novembra, za Vse svete, ima pevski zbor Učiteljske Zveze v Dekanah v režiji gasilskega društva koncert. Na programu so najlepši naši zbori med temi tudi nekateri, ki jih je pel zvezin zbor v Benetkah in Bologni. Zanimanje za ta koncert je izredno; saj ni čudno, letna nima zlepa prilike slišati takega petja. Predvsem se opozarjajo na koncert vsa bližnja pevska društva in pevovodje. Vodstvo pevskega zbora je v rokah g. S

Nekaj o rdeči armadi

Temelje rdeče armade je položil Lenin 1. 1917. ko je bil še v Švici, kjer je izdal komunistični časopis »Die Jugend-Internationale«. V tem časopisu je objavil članek pod naslovom: »Vojaški program proletarske revolucije«. V tem članku pravi Lenin: »Socialisti ne morejo biti proti vsaki vojni, če hočejo biti še socialisti. Šele tedaj ko bomo premagali meščanstvo v vseh deželah, torej ne samo v eni, in ko ga bomo popolnoma razlastili, postanejo vojne nemogoče. Samo tedaj, ko bo proletarijat razorožil buržoazijo vseh dežel, bo smel vzeti orožje med staro železo. Sicer bi socialisti izvršili izjavo nad seboj.«

Od tedaj do danes je preteklo sedem let. V tem času so Rusi izvedli revolucijo in uresničili idejo o rdeči armadi. Danes je rdeča armada gotovo ena najmodernejših v Evropi. Zanimivo je dejstvo, da je rdeča armada politično čistila. Armada stoji pod najvišjim nadzorom, ki se imenuje Pur- »politična uprava armade«. Ta uprava skrbi za to, da duh armade proletarski in komunistični. Načelnik te uprave je Bubnov, Trocki pa je generalisimus. Na njegov pritisk so podaljšali aktivno službovanje od 1½ na 2 leti. Vojaštvo se rekrutira iz mladih letnikov, ki so organizirani v politično-vojaški sindikatu Konso-mol-komunističski sojur mlodeži (zveza kom. mladine).

Pred kratkim je bilo na novo izvežbanih 5000 vojaških gojencev. Na svečan način so praznovali dovršitev vojaške akademije. Trocki sam je imel nagovor, v katerem je dejal, da bodo oficirji rdeče armade za časa vojne vojaški poveljniki in politični komisarji obnem. Povedati je, da je politična propaganda v inozemstvu prepuščena rdeči armadi. Propagandni oddelek rdeče armade ima svoje tajne agente na Balkanu (Sofija) in v Carigradu. Iz tega je razvidno, da je med rdečo armado in armadami zapada razlika. Zapadne armade so nepolitično, nasprotno smatra se za neravno, če se v armado zanese politika, v Rusiji pa je ravno nasprotno.

Stanje rdeče armade v mirovnem času je preračunljeno na 750 tisoč moči, dasi sedaj ne šteje toliko. Rdeča armada je štela največ moči v l. 1920., nato se je postopoma z odpuščanjem znižalo število aktivne vojske tako-le:

1920	5.300.000
1922	1.600.000
1923	600.000
1924	460.000

Če je sovjetska vlada skrčila število vojske, je sicer kvantiteta padla, toda kakovost je postala boljša. Danes je rdeča armada formirana po zgledu zapadnih armad. Šteje 18 armadnih zborov po 3 infanterijske divizije in 15 konjeniških divizij po 3 brigade. Dve tretjini armade je koncentrirane na zapadnih frontah, v centralni Rusiji in na Kavkazu. Na Sibirijo in ostalo Rusijo odpade tretjina vsega vojaštva. Vidi se, da je rdeča armada v prvi vrsti zaščitnica meja.

Milentni sistem je opuščen, pač pa velja splošna vojaška zveznost. Aktivna služba pri infanteriji znaša 2 leti, pri letalstvu 3 in pri mornarici 4 leta.

Častniškemu naraščanju posvečajo Rusi veliko pozornost. Kakor rečeno, je letos dovršilo častniško šolo 5000 gojencev. Celotna vojska v vojnem času znaša po sedanjosti razdelitvi 5 milijonov moči.

Disciplina je stroga, oprema dobra. Vsi vojaški nosijo sedaj dolge plašče, kar je bilo prej samo častnikom dovoljeno. Na ta plašč so posebno mušiki kaj ponosni. Na ta način je armada trdna, vsa poročila o uporih so izmišljena.

V tehničnem oziru je rdeča armada sicer še za zapadnimi vojskami, toda dela se na vse pretege, da se tudi v tehničnem pogledu izpopolni. Poveljstvo rdeče armade posveča posebno pažnjo zračnemu brodogradu. Obstojata posebno zračno poveljstvo s svojim štabom.

Letalski kader šteje 230 regimentov. V kratkem bo imel na razpolago 10.000 letal. Sedaj dela 5 tvornic noč in dan sama letala, poleg tega je Rusija naročila veliko število letal in letalskega materiala v inozemstvo. Balonskih oddelkov je 18. Posebno se v zadnjem času proučuje vprašanje vodljivih zrakoplovov.

Ker bodo v bodočih vojnah igrali strupeni plini veliko vlogo, je umevno, da se tudi rdeča armada primerno važnosti tega bojnega sredstva zanima za vojno s plini. V vojnem času se bo rdeča armada delila v tri popolnoma ločene oddelke.

1. armada, zračna flota, kemični oddelek.

2. tehnične čete, proizvodovalna, propaganda in konjenstvo.

3. oklopni vlaki, tanki.

Današnja organizacija in razdelitev rdeče armade je v glavnem izvršena po vodilnih idejah Trockega. Trocki se je obdal s celim štabom strokovnjakov vseh možgih strok. Trocki je danes eden temeljnih

ZNANOST IN UMETNOST

Ksaver Meško, Listki, Splošna knjižnica št. 36. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna v Ljubljani. Cena broš. 18 Din, vez. 24 Din.

Bas, ko poteka 50-letnica našega priljubljene pisatelja-pesnika, je izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjižarne pod skupnim naslovom »Listki« zbirka Meškovih novelic, črtic, in profilov. So to drobni in topli pesniški izlivi mehke Meškove duše, male dragocene slike in skice, napisane z nežno roko in v onem bleščečem stilu, vsled katerega je bas Meško med slovenskimi pisatelji postal tako priljubljen. Večina njegovih črtic izvira iz časov Meškovega srečno-otročnega bivanja na Koroskem. Njemu k srcu prirasteni Koroski je postavil Meško bas z nekaterimi teh črtic krasen in trajen spomenik, ki naj bi ohranil naše duše v živem ognju za to, da ne prelopo slovensko dediščino, kar je prav sedaj ob obletnici koroskega plebiscita toliko več akutno in potrebno. Kako priprosto, obenem toplo navdušeno in nežno se spominja Meško v črtici »Koroski prazniki« svojih koroskih časov (stran 26): »Kakor osirotelemu in zapuščeni otroku po materi se mi čestokrat stoji po Koroski. Po tisti Koroski mislim, ki smo živeli v njej nekaj, ko smo pač trpeli krivice dan na dan in smo se dan za dnevom borili in bili za najnavadnejše pravice, a borili se s toplim idealizmom in z neumrljivim, dan za dnevom se nanovo oživljajočim upanjem v srcu: če ne zmagamo danes, zmagamo jutri, če jutri ne, če leto, če dve, po desetih letih. Bili so vroči, a lepi dnevi v tisti bajni deželi mladoletih, resnih gora in poezij polnih jezer. Kako se mi ne bo tožilo po krasoviti deželi, kako ne po letih, v njej preživelih!«

V drugem delu svojih »Listkov« podaja Meško profile nekaterih naših zaslužnih moči, med temi Aškerc, Gregorčič, Ant. Medved, Verovška itd., v katerih z nežno roko, a popolnoma objektivno sega v globino duše teh naših odličnikov. Pripravi smo, da bodo »Listki« kakor včasih vsi drugi Meškovi spisi sprejeti z velikim veseljem, od vseh ljubiteljev lepe knjige, ki bodo v tej zbirki našli globok vir lepe, gladke besede, topliga čustva, ne-skaljene poezije in vroče ljubezni do slovenske domovine in slovenskega rodu. Okusno in lepo opremljena knjiga je na prodaj pri založnici Zvezni knjižarni in v vseh knjižarnah za skromno ceno Din. 18.— za broširan in Din. 24.— za vezan izvod.

Izšla je 10. števec »Ljubljanskega Zvona« z naslednjo vsebino: 1) K. Oswald: Veronika Deseniška, naš veliki kulturni dokument; 2) Stano Kosovel: Kaj smo?; 3) Juš Kozak: Sentpeter. (Nadalj.); 4) Janko Glaser: Avgust; 5) Dr. Ivan Prijatelj: Vloga »omladine« v prvem obdobju »mladoslovenskega« pokreta. (Nadalj.); 6) Vladimir Levstik: Rdeči Volk in Minehaha. (Nadalj.); 7) I. A. Krylov - B. Vdovci: Bogatin in poet; 8) Dr. A. Debeljak: Iz hispano-ameriške književnosti. (Nadaljevanje); 9) Miran Jarc: Ubežnik; 10) France Bevk: Znanje; 11) Književna poročila: K. Dobida: Franc Stelc: Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih. (Konec prih.); Dr. Pavel Karlin: Dr. N. Korun: Spake; Miran Jarc: Zvonim. lin: Dr. N. Korun Spake; Miran Jarc: Zvonim. ir: Morje; Mirko Pretnar: Alojzij Remec: Iz mojih domovine; Dr. Pavel Karlin: J. P. Rabate: La geste de Marko; 12) Kronika: Fr. Albrecht: Drama; A. L.: Program našega narodnega gledališča za bodočo sezono?

B. Skaličy, »Kletarstvo«. Splošna knjižnica (znanstvena in strokovna zbirka) št. IV. Založila Zvezna tiskarna in knjižarna v Ljubljani. 8. strani 199 + VIII. z 85 ilustracijami. Cena broš. Din. 60, vezana v celo platno Din. 72.

Preprota knjiga »Kletarstvo«, že dolgo in težko pričakovana, je pravkar izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjižarne kot IV. zvezek znanstvene in strokovne zbirke Spl. knjižnice. Knjiga ima za avtorja znanega in izkušenega strokovnjaka, ravatelj d. kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu, gosp. Bohuslava Skaličy, ki je v tem svojem spisu zbral v kolikor mogoče kratkih, a nazorno in obširnih rezultate najnovejših strokovno znanstvenih raziskovanj in svojih dolgoletnih dejanskih izkušenj kot praktičnega strokovnjaka in strokovni učitelj. Avtor podaja v tem delu vse v kletarsko stroko spadajoče pojave, začenši od trgatve preko kipežja, zorenja in šolanja vina tja do vporabe vinskih ostankov in odpadkov in do pripravljanja buteljnih specialnih vin. Vzporedno obravnava knjiga med drugim tudi ureditev in opremo vinskih kleti, razpravlja nadalje o vinskih sestavinah, njih lastnostih in njih določitvi ter o vinskih napakah in boleznih. Kot dodatek sledi sedanjosti se sestavek o vinskih združenjih. Vse te razprave spremlja nazorno 85 lepih in jasnih ilustracij, med katerimi se poleg slik raznega kletarskega orodja in kletarskih naprav, nahaja tudi nekaj tehničnih načrtov za zgradnjo vinskih tramov različnih dimenzij. Knjiga je opremljena direktno razkošno na vzornem,

kamenov sovjetskega militarizma. Že večkrat smo čuli o sporih med Trockijem, ki zastopa skrajno krilo komunistov in med zmerno vladno strujo. Hud je postal spor ob času Leninovega umiranja. Zdi se pa, da je Trocki zmagal s svojimi zahtevami glede armade in da ostane še nadalje generalisimus rdeče armade, ki jo je on ustvaril.

finem papirju, na katerem se jasno odražajo čeden tisk in krasno uspele slike. Knjiga »Kletarstvo« bo izvrstno služila kot učebnik za kmetijske strokovne šole in tečaje, a tudi kot svetovalec in vademecum za vse vinarske in kletarske interese, vinogradnike, vinske trgovce, gostilničarje itd. Pripravi smo, da si jo bo vsakdo kmalu raje nabavil in z veseljem vzel v roke, ker se posebno v celo platno okusno vezana izdaja prezentira kaj lično in stane vzlic bogati opremi ter elegantni in solidni vezavi prav neznatno ceno Din 72 (broš. Din. 60). Knjiga se dobiva pri založnici Zvezni knjižarni v Ljubljani.

Kmetovalci, živinorejci in vinogradniki, pozor! Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani je izdala zelo lep zbirni koledar za leto 1925, s sledečo vsebino: 1) Predgovor, 2) solnčni mrki, 3) nebesna znamenja, 4) prazniki, 5) kalendarij, 6) o umetnih gnoljih in njihovih uporabi, 7) pridelovanje lucerne, 8) travništvo, 9) osuševanje travnikov, 10) o bistvu izboljšanja planinskih pašnikov, 11) precepimo nerodovito sadno drevje, 12) vinogradništvo, 13) kletarstvo, 14) črtice iz živinorejca, 15) štiri poglavja iz mlekarstva, 16) čebelarstvo, 17) prava pomoč v levu, 18) o zložbi kmetijskih zemljišč, 19) agrarne operacije v Sloveniji, 20) elektrika v gospodinjstvu, in kmetijstvu, 21) ribarstvo v Sloveniji, 22) naše kmetke občine, 23) naše kmetijsko šolstvo, 24) prava pomoč v nezagodah.

Zraven teh predmetov je še nekaj drugih, malih črtic, ki se po večini nanašajo na jugoslovenske razmere in so prav lepe vsebine. Vsekakor je koledar poučen, pripraven in koristen za naše kmetovalce, živinorejce, vinogradnike in druge.

Cena je broširan lir 5, a vezan v trde platnice lir 7, z lepo zlatorezno sliko, predstavlja jo dva kosca. Kdor bi želel si ga naročiti, naj se obrne z dopisnico na tajništvo pol. dr. »Edinost« v Trstu, Via Francesco Assisi 20/1. ter naj vpošlje znesek in označi ali želi broširano ali vezano. To smo navedli za to, da znanišamo pošiljatelne stroške za one, ki bi hoteli naročiti iz Ljubljane. — Tajništvo pol. dr. »Edinost« v Trstu.

Kratek repertorij Anatomije, vademecum za kolegijske in rigorozne po Breitensteinovih repertorijih, poslovenil univ. prof. Dr. Janc Plečnik. I. Sklet, Splošna knjižnica št. 40. Založila Zvezna tiskarna in knjižarna v Ljubljani 1924, Strani 80. Cena broš. Din. 24. Primerno razdelitvi Anatomije živčevja v šestere sistemov je založba uredila izdajo »Repertorija Anatomije« na ta način, da založi vsak sistem v posebnem broš. zvezku »Splošne knjižnice« in sicer v zvezkih št. 40-45. I. Sklet, II. Mišičje, III. Drobje, IV. Žilje, V. Živčevje, VI. Čutila. Zadnjemu zvezku bosta še dodana splošen uvod in kazalo k skupnemu delu, s katerima vred bo vseh šestere zvezkov vezanih skupno v enotno knjigo. Pravkar je izšel prvi teh zvezkov kot št. 40 »Splošne knjižnice«, ki obravnava »Skelet«. Knjižnica, ki je prirejena po znanih Breitensteinovih repertorijih, bo izvrstno služila v prvi vrsti medicincem za ponavljanje snovi za kolokvije in rigorozne, a tudi zdravnikom in strokovnjakom kot priročna knjiga, ker obsega v stisnjeni kratki obliki, a izčrпно ves sistem človeškega skeleta. Iz praktičnih razlogov repertorija je založba izdala knjižico v malem priročnem ali žepnem formatu. Knjižgo se dobiva pri založnici Zvezni knjižarni v Ljubljani, Marijin trg št. 8 in v vseh drugih knjižarnah.

Gledališče »Verdi«. Danes, v četrtek, se vrši edini koncert mojstra na goslih Vaše Prihoda. Spored: 1) Mozart: koncert za violino v f-durju št. 4; 2) Tartini: Sonata za »Trillo del Diavolo«; 3) Wieniawski: koncert za violino v f-molu. opus 22; 4) Wieniawski: »Faust«, fantazija. — Spremlja bo Charles Černe. Pričetek ob 21. uri.

Gledališče »Politeama Rossetti«. Sezona se je podaljšala in bo trajala do 26. novembra. Sinoci je bila premijera četrte opere sezone in sicer »Medistofele« od Boita. Nadalje pridejo še na vrsto »Hugonoti« in baje »La forza del destino«.

ZDRAVSTVO
Naloga in moč človeškega srca

Največji mučenik med organi našega telesa je srce. Nikoli ne miruje. Vse življenje prebije v neprestanih utripih, v večnih potresljajih. Sedaj zaigra od radosti, zopet ga mori žalost; ljubezen ga prevzame, da bi zanjo potočilo poslednjo kapljico krvi, prijateljstvo ga navduši, a takoj nato ga muči ljubosumnost, razjeda sovraštvo, zastruplja zavist in teži kes. Sedaj je popolno sreče in zopet se stiska v brezup. Sedaj silno in junaško, pa že ga zazebe in zadrti od strahu. Krči se v bolestiti, v osvetli vzkipi, plane v jezi in umira od bolečine. Morajo pač biti neke niti, ki prevajajo vsak val duševnega življenja k srcu; saj pravimo: »Ne

gre mu od srca« ali: »Roko na srce« in: »Naj srce govori!«

Toda ne le v tem, da srce občuti in zvesto deli z dušo vsak njen živejši gib, ampak tudi sicer je ono najpomembnejši delavec v našem telesu. Vsi drugi organi lahko dobe nadomestilo, da se morejo odpočiti, le srce je obsojeno, da ne miruje niti en trenutek v življenju. Kot prvo oživi v telesu in najkasneje se upeha. Že v materinem telesu — v človeškem zametku petih mesecev — se srce prvo prebudi, takoj začne živo delovati in od tega trenutka ne miruje nikoli več — bije noč in dan, preživi tudi smrtne muke in poslednji dihi. In kako težko in važna je njegova naloga pri vseh opravilih našega telesa! Po dvakrat na minuto raznese in porazdeli srce vso množino naše krvi — približno 5½ kg — po vseh kotičkih naših organov, da tam nahrani in okrepi brez števila vrlih delavcev, zaposlenih po raznih delavnah življenja — milijone in milijone živih stanic našega telesa. Za to opravilo potroši dnevno toliko moči (energije), kolikor bi je bilo treba, da bi težo 167 metrskih stotov dvigalo en meter visoko. Po tem točen računu je srce v življenju 70-letnega starčka potrošilo toliko mišične moči, kolikor bi je bilo treba, da bi nad 4.250.000 metrskih stotov dvignilo en meter visoko. To je pač ogromno delo za to neznatno mesnatno kepo, ki je komaj tako velika kakor človeška pest.

Pravzaprav je srce nekaka vreča z debelimi stenami, pregrajena na štiri oddelke (dva dvora in dva predvora). Prilaskujoče se silijo kako se kakor v sesaliki ali brizgalnici dvigajo in nizajo curki krvi. Kadar se skrtijo krepke stene te mišične kepe se sliši kako razburkani valovi krvi lomijo in hite, da najdejo srčne odprtine, prodirajo v krvne žile (arterije) in se razlijejo po vsem telesu — da bi se takoj potem, ko se srce zopet razširi, vrnilo (po vevah) iz telesa ter se znova zliji v njegove voline. Razlikujejo se posamezne krpice mehkih zaklopnih od njegovih izhodih in vhodih. Pri odraslem zdravem človeku je v minuti 70 utripov, torej se srce v 24 urah nad 100.000 krat skrti in razlegne. Po žilah žene kri s hitrostjo 25 cm na sekundo; iz tega sledi, da preide v eni uri 900 m. Ves krvni obtok pa obkroži kri v 27 sekundah, torej okrog 3000-krat na dan.

Toda tudi srcečasoma zgubi na svoji čvrstosti in čilosti. V starševih prsih vendarle ne zaigra več tako živo kakor nekaj na vsak val duševnega življenja, ni več oni budni, čili, preobčutljivi glasnik duše, ki je bilo v mladosti — »tudi srce se je postaralo«. Tudi glede drugih življenjskih opravil ni srce starega človeka tako zanesljivo in vztrajno. Temu ali onemu starcu bi n. pr. še služile noge, pa — srce mu je odreklo; sapo mu ustavi, čim se naglo skloni ali zravna; celo kadar leže mu ne da miru, ako se slučajno obrne na levo stran, ga tare mora, ne da mu dihati in sanja strašne sanje.

Tudi na utripanju žile se da spoznati, da je moč srca pri starih ljudeh nekoliko opešala. Ni tako polno, razločno in pravilno, kakor je bilo nekdanj. Kakor bi se oni životorni toki krvi utrudili preden pridejo do oddaljenih vej krvnih žil, Starji ljudje tožijo o mrazu, ne morejo si ogreti nog, podnevi jim otečejo in monoro splahnejo. Stene srca so se zrahljale, postale so tanjše, volnine so se mu nesorazmerno razširile, njih notranja podlaga je odebelela. Zaklopnice so se strdile, zgubile so nekdanjo gibčnost in prožnost, na robovih odprtini so se naplavili nekakšni okoreli narastki.

Mnogim »znamenjem starosti« na srce smo deloma krivi tudi sami. Srce se samo ne oglašja, mi se pa ne zavedamo, da mu je treba tudi malo priznati. Zlasti greši zoper srce vihrava mladost in doba polna človeške moči. Naporno delo, razna tekovanja, ki odgovarjajo le duševni sili in drznosti, ne pa telesni moči mladence, delajo težke dolgeve, katere srce včasih prej, včasih pozneje stavi v izplatio. Nad vse hvale vredno je vaditi se v raznih telesnih vajah in telesnem športu, da se telesno ne zanemarimo, toda odmerjamo svoje moči in ne pretiravamo, kajti srce je pri tem naporu največ prizadeto in navadno tudi — trpi.

Takoj prihodnji in zlasti za nas še večji sovražnik srca so njegovi posebni strupi, to so zlasti alkoholne pijače in tobak, takoj na to pa mnogo uživana kava in čaj. Včasih se nam zdi, da celo prijajo našemu zdravju, da nam dobro delo, da nam povzdigujejo voljo in moč za delo... Mi ne čutimo teh zahrbitnih strupov, ki nam še stregajo s prijetnim okusom in duhom, kako nam skrivaj slabijo in ugonablajo srčne mišice in živce. V tem oziru je ravno tobak zelo nevaren.

Na tretjem mestu naj omenim nekatere bolezni, od katerih je mnogo zavistno ali nam srce vzdrži do visoke starosti. Tako n. pr. dolgotrajne bolezni pljuč in obisti ter nekatere nalezljive bolezni.

To so poglavitni pogoški, radi katerih srce bolj opeša in oslabi, nego bi bilo treba po letih starosti. — V raznih boleznih nam je srce največji prijatelj ali pa njih najmočnejši zaveznik. Šele ko zbolimo, vidimo, kaj velja zdravju, vztrajno srce. Težko bolnim otipava zdravnik žilo in s strahom se čujejo njegove besede: »Samo če mu srce vzdrži... Vzdrži pa samo srce, ki se v mladosti ni neumisljeno izkoristilo in zastrupljalo, le tako srce nam bo dalo zdravo in čilo starost, da nam bo življenje ljubo, sicer bomo ubogi mučeniki, ki na pol mrtvi komaj lažijo ter se sami kličejo smrt na pomoč. Dr. F. A.

In začela je pripovedovati z najmehkejšim glasom in z najbolj priljubljenim usmedom, da je čula od gospoda Bygraveja o boleznih njegove gospe. Že večkrat se je očitala, da ni ponudila svojo pomoč bolehnim dami; njen gospodar, gospod Noel Vanstone, ki ga gospa Bygrave gotovo pozna kot prijatelja gospoda Bygraveja gotovo pozna kot prijatelja gospoda Bygraveja in oboževatelja njegove dražestne nečakinje, ji je ukazal, da mora priti za njim v novi kraj, toda ona ni mogla zapustiti Aldborougha, da ne bi se prej opravila zaradi svojega malo sosedskega obnašanja. V hiši ni videla nikogar, zato je nehoti takorekoč vdrla v sobo, za kar jo je sram in prosi odpuščanja gospo Bygrave.

Ni bilo potrebno toliko zgovornosti! Kakor hitro je gospa Bygrave vedela, da je njena ne-pričakovana obiskovalka njej po imenu dobro znana sosedja, je samo občudovala fino obnašanje in lepo obleko upravitelice. »Vidim, da vas motim«, je rekla gospa Le-count spretno izpremenivši smer pogovora. »Ste pri delu, ki po moji lastni izkušnji zahteva potem ko je bila že narejena, moj Bog, to poznam jaz, marsikatero obleko so tako trmaste, da se ne dajo izvršiti!«

»Ravno tako je s to obleko!« je vzkliznila

Mali oglasi

BRINJE čisto, suho, kupimo vsako količino. Istotam dobite vsakovrstna semena, umetna gnojila, pluge, slamozeceznice itd. Kmetijsko-Trgovsko Društvo, Trieste, via Raffinaria 4. 1403

URARNA na deželi, edina v okraju, v sredini, se prodaja po nizki ceni. Ponudbe pod »Urnar« na upravnistvo. 1349

PIANINO, koncertni, trije pedali, moderator, križane strune, plošča, se prodaja. Solitario 25, III. 1405

SEDLARSKE pomočnike, pridne in dobro strokovno izvežbane, išče Robert Meršnik, sedlarski mojster, II. Bistrica 124. Delo stalno. Platilo dobro. 1404

CEMENTNE SKRILE za tlakovanje stanovanj prodaja po izrednih cenah inž. Bonetti, ul. S. Nicolò št. 4. 1406

KROJASKI mojster Franc Janhuba, via Torricelli 7, se priporoča cenjenemu občinstvu. Delo solidno, cene zmerne. 1267

PRIZMATIČNE daljnogledje kupuje Giusto Hirsch, optik, 36 — via Mazzini 36 — Trst. 1300

URARSKI učence se sprejme takoj. Kazimir Kranjec, Trnovo, Bistrica št. 2. 1377

BABICA, diplomirana, govori slovensko, sprejema noseče. Ljubezna oskrba. Na željo zdravniška pomoč. Stroga tajnost. Via Bosco 10, prvo. 1399

KRONE, goldinarje, zlato, srebro, briljante, platin in zobovje kupuje in plačuje po najvišjih cenah znana zlatarna Triputti, Via Vincenzo Bellini št. 13. 1402

GLASOVIRJE v vsakem stanju popravlja, uglašuje, kupuje in ceni. Pečar, Trst, via Molino a vento 5, III. 7

KRONE srebrne po L. 2.05, goldinarje 5.50, 20 kronske zlate 92.— Via Pondeares 6/I. 20

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zjamčena. Slavica, Via Giulia 29. 1394

VRTNAR

s kapitalom se išče za 9 orolov dobre zemlje v neposredni bližini mesta Zagreba, ki bi se bavil z vrtnarstvom in cvetličarstvom, kar se v Zagrebu v obilni meri izplača. Ponudbe pod »Vrtnar« na upravnistvo. (649)

Odvajalno sredstvo

za odrasle in otroke
odvajalni: čokoladni bonboni

ARRIBA

v lekarnah po 50 cent.

POHIŠTVO moderno solidno po znižanih cenah.

Oglejte si velika skladišča

M. STEINER d. z. o. z.

TRST, Via Geppa 17 — Via Paulana 1 (Piazza Stazione)

Embalaza in pošiljkatve izven Trsta. Zaloga v prosti luki franco brez carine.

ALOJZIJ POVH

Piazza Garibaldi št. 2, I. n.

Telefon 3-29

Lastna tovarna in delavnica. Prodaja, kupuje, popravlja vsakovrstne predmete. — Koristi vsakega, da se prepriča o cenah.

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

(155)

Roman.

Vendar se je utegnil njen gospodar premisliti, slučaj je utegnil gospoda Bygraveja ponuditi prilžnost, da bi mogel popraviti svoj pogrešek in si zopet pridobiti zaupanje Noela Vanstoneja. Za bodočnost je obstojala samo ena gotovost in to je bilo odkritje zarote, in upravitelja je sklenila, da ne pojde iz Aldborough-a, dokler ne pogleda v Magdaleno omaro oblek.

Tekom dneva je spravila v kovčge dragocenosti, plačala račune in prevlekla pohištvo. Ko je postalo temno, se je zmuznila v vrt North-Shingles vile. V sprejemnici in v gorenjih sobah je bilo svetlo. Po kratkem premisleku je rahlo pritisnila na kljuko hišnih vrat, toda bila so zaprta, istotako je bilo pri zadnjih vratih.

»Le zaključite svoja vrata, gospica Bygrave«, je rekla, ko se je zopet odmuzala iz vrta. »Zepa svoje dekle ne morete zakleniti. Vaše najboljše ključavnice odpre zlat ključ!«

Šla je spat, ker je bila zelo trudna od čuvanja in napetosti zadnjih dveh dni.

Vendar pa je bila naslednjega dne ob sedmih že na nogah. Videla je gospoda Bygraveja z brisacami pod pazduho, kako je šel proti obrežju, kjer je imel navado najeti čoln, ker se je kopal na odprtem morju. Gospa Le-count je že poprej dognala, da je preteklo po navadi ena ura, da se je povrnil.

Med tem časom ni videla, da bi se kdo prišel ven iz North-Shingles vile. Dekla je bila brez dvoma v kuhinji zaposlena, gospa Bygraveje brčkone še v postelji, in gospica Bygrave, če je že tako zgodaj vstala, je imela nalog, naj ne gre iz hiše za časa stricve odstopnosti. Prisotnost Magdalene je bila edina ovira proti prednosti gospe Le-count.

Sedela je še pri oknu, prežala na nasprotno vilo in premišljevala, s kakšnim vzrokom bi se opravčila svojem gospodarju zaradi zakašnelega odstopovanja iz Aldborougha, — ko so se vrata odprla in je Magdalena stopila skozi vrt na izprehajališče in tako naglih korakov, da je pozabila zapreti vrtna vrata za seboj.

Gospa Le-count je planila s svojega stola ter ni hotela verjeti svojim očem. Toda ni bilo nobenega dvoma, slučaj ji je nujal zaželeno pri-

ložnost, gospod Bygrave v kopeli, gospica Bygrave na izprehodu in dekla sama doma — tega ugodnega trenutka ni smela zamuditi.

Naglo je vzela ključob in mantiljo, stekla brez pomisleka čez ulico

POČRNENJE VINA

LJUBLJANA

Učinek lakote.

KA KREDIT

NA BANKA

kupuje

Г. З. З О. З.

Specialized Services

v Trstu

PECHAR - TRST

PODPRIJEMCA V TRSTI

CENTRALA V LJUBLJANI

Podružnice:

GORICA, Brežice, Celje,
Černomelj, Kranj, Maribor

Najprikladnejša zveza z Jugoslavijo

Blagajna je odprta od 9¹/₂–12¹/₂, in od 14¹/₂–16

Podružnice:

Metković, Novi Sad, Ptuj,
..... Sarajevo, Split

Via S. Caterina 7, vogal Via Mazzini

naznanja cenjenim odjemalcem, da je prejel

veliko izbero tu- in inozemskega blaga

za moške in ženske obleke po konkurenčnih cenah.

Specialiteta : ANGLEŠKO in ČEŠKO BLAGO.

TISKARNA EDINOST' v TRSTU

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejšimi stroji, crkami, Lynotype, stereotiplo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ulica S. Francesco d'Assisi 20